

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 81/19
Luksemburgā, 2019. gada 24. jūnijā

Spridums lietā C-619/18
Komisija/Polija

Polijas tiesību normas par Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanu ir pretrunā Savienības tiesībām

Ar strīdīgajiem pasākumiem ir pārkāpti tiesnešu neatceļamības un tiesu neatkarības principi

2018. gada 3. aprīlī stājās spēkā jaunais Polijas likums par Augstāko tiesu (turpmāk tekstā – “Likums par Augstāko tiesu”). Saskaņā ar šo likumu Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecums tika samazināts līdz 65 gadiem. Jaunais vecuma ierobežojums ir piemērojams no likuma spēkā stāšanās datuma, tostarp šīs tiesas tiesnešiem, kuri tikuši iecelti amatā pirms šā datuma. Augstākās tiesas tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņa pagarināšana pēc 65 gadu vecuma sasniegšanas ir iespējama, bet ar nosacījumu, ka tie iesniedz paziņojumu, kurā norāda, ka vēlas turpināt pildīt amata pienākumus, un izziņu par to, ka viņu veselības stāvoklis tiem ļauj spriest tiesu, kā arī saņemt Polijas Republikas prezidenta atļauju. Polijas Republikas prezidentam, piešķirot šo atļauju, nav saistoši nekādi kritēriji, un tā lēmums netiek pārbaudīts tiesā.

Tādējādi atbilstoši šim likumam Augstākajā tiesā praktizējoši tiesneši, kas ir sasnieguši 65 gadu vecumu dienā, kad stājies spēkā šis likums, vai vēlākais līdz 2018. gada 3. jūlijam, tiek pensionēti ar 2018. gada 4. jūliju, ja vien līdz 2018. gada 3. maijam ieskaitot viņi nav iesnieguši šādu paziņojumu un izziņu un Polijas Republikas prezidents nav sniedzis atļauju tiem turpināt pildīt savus pienākumus Augstākajā tiesā.

2018. gada 2. oktobrī Komisija Tiesā cēla prasību sakarā ar pienākumu neizpildi¹. Komisija uzskata, ka, pirmkārt, samazinot pensionēšanās vecumu un piemērojot šo pasākumu tiesnešiem, kas Augstākajā tiesā iecelti līdz 2018. gada 3. aprīlim, un, otrkārt, piešķirot Polijas Republikas prezidentam diskrecionāras pilnvaras pagarināt Augstākās tiesas tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu, Polija ir pārkāpusi Savienības tiesības².

Ar 2018. gada 15. novembra rīkojumu Tiesas priekšsēdētājs apmierināja Komisijas pieteikumu izskatīt šo lietu paātrinātā tiesvedībā.

Komisija tiesas sēdē uzsvēra, ka, neraugoties uz grozījumiem, kas ar 2018. gada 21. novembra likumu izdarīti šajā tiesvedībā apstrīdētajās Likuma par Augstāko tiesu tiesību normās, tā nav pārliecināta, ka ar šo 2018. gada 21. novembra likumu būtu novērsti visi apgalvotie Savienības tiesību pārkāpumi, un to, ka katrā ziņā Tiesas spriedumam šajā lietā, ņemot vērā tiesu neatkarības nozīmību Savienības tiesību sistēmā, joprojām ir nozīme.

¹ Turklāt, kamēr tiek gaidīts Tiesas spriedums, Komisija pagaidu noregulējuma tiesvedībā ir lūgusi izdot rīkojumu Polijai veikt šādus pagaidu pasākumus: 1) apturēt valsts tiesību normu par Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanu piemērošanu; 2) veikt jebkādus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka Augstākās tiesas tiesneši, uz kuriem attiecas strīdīgie noteikumi, varētu turpināt pildīt savus pienākumus savos amatos ar tādu pašu statusu un nodarbinātības tiesībām un nosacījumiem, kādi tiem bijuši pirms Likuma par Augstāko tiesu stāšanās spēkā; 3) atturēties no jebkādam darbībām, kas saistītas ar jaunu tiesnešu iecelšanu Augstākajā tiesā to tiesnešu vietā, uz kuriem attiecas šie noteikumi, kā arī no jebkādiem citiem pasākumiem, kas saistīti ar jauna Augstākās tiesas pirmā priekšsēdētāja iecelšanu vai ar tās personas noteikšanu, kas ir pilnvarota vadīt Augstāko tiesu tās esošā pirmā priekšsēdētāja vietā līdz jauna pirmā priekšsēdētāja iecelšanai; 4) vēlākais mēneša laikā pēc Tiesas rīkojuma paziņošanas un tad regulāri katru mēnesi paziņot Komisijai par visiem pasākumiem, ko tā veiks, lai pilnībā izpildītu šo rīkojumu. (CP 48/19) Ar 2018. gada 17. decembra rīkojumu Tiesa pilnībā apmierināja Komisijas pieteikumu par pagaidu pasākumu noteikšanu līdz galīgā sprieduma pasludināšanai šajā lietā (skat. CP n° [204/18](#)).

² LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. pants.

Savā šodienas spriedumā Tiesa vispirms atgādina, ka Savienības tiesības ir balstītas uz pamatpremisi, saskaņā ar kuru katrai dalībvalstij ar visām pārējām dalībvalstīm – un tās to savstarpēji atzīst – ir kopīgas pamatvērtības, kas ir minētas LES 2. pantā³. Šī premisa nozīmē un pamato dalībvalsti, un it īpaši to tiesu, savstarpējo uzticēšanos, atzīstot šīs vērtības, uz kurām Savienība ir balstīta, tostarp tiesiskumu, un tātad ievērojot Savienības tiesības, ar kurām tās tiek īstenotas.

Turklāt, lai arī tiesu organizācija dalībvalstīs ir šo dalībvalstu kompetencē, dalībvalstīm tomēr, īstenojot šo kompetenci, ir jāievēro pienākumi, kas tām izriet no Savienības tiesībām. Līdz ar to dalībvalstīm ir pienākums noteikt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas nepieciešami, lai nodrošinātu efektīvu tiesību aizsardzību tiesā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. panta izpratnē jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības. Konkrētāk, saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu ikvienai dalībvalstij ir jānodrošina, lai attiecīgās instances, kuras kā “tiesa” Savienības tiesību izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā šajās jomās, atbilstu šādas aizsardzības prasībām. Lai nodrošinātu, ka tāda institūcija kā Augstākā tiesa spēj piedāvāt šo aizsardzību, īpaši svarīga ir šīs instances neatkarības saglabāšana. Līdz ar to valsts tiesību normas, ko Komisija norādījusi savā prasībā, var tikt pārbaudītas no LES 19. panta 1. punkta otrās daļas viedokļa.

Turpinājumā Tiesa konstatē, ka obligātā tiesnešu brīvība no jebkādas iejaukšanās vai ārēja spiediena prasa noteiktas garantijas, tostarp neatceļamību, kas ir piemērotas, lai aizsargātu tādu personu, kurai ir uzdevums spriest tiesu. Atbilstoši neatceļamības principam tiesnešiem tostarp ir jāvar palikt amatā līdz brīdim, kad viņi sasniedz obligāto pensionēšanās vecumu, vai līdz savu pilnvaru termiņa beigām, ja tās ir piešķirtas uz noteiktu laiku. No minētā principa, lai gan tas nav absolūts, izņēmumi ir pieļaujami tikai ar nosacījumu, ka tie ir pamatoti ar leģitīmiem un primāriem iemesliem, ievērojot samērīguma principu. Šajā gadījumā tāda pasākuma piemērošana, ko veido tādu Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšana, kuri jau pilda funkcijas minētajā tiesā, rada tādas sekas, ka to tiesas spriešanas amata pienākumu pildīšana beidzas priekšlaicīgi. Šāda piemērošana var būt pieņemama tikai tad, ja tā ir attaisnota ar leģitīmu mērķi un ir samērīga ar šo mērķi un ciktāl tā attiecīgajām personām nerada pamatotas šaubas par attiecīgās tiesas spēju pretoties ārējiem faktoriem un tās neitralitāti attiecībā uz tiesā izsveramajām interesēm.

Tiesa noraidīja Polijas argumentu, saskaņā ar kuru Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanas līdz 65 gadiem pamatā esot bijusi vēlme saskaņot šo vecumu ar vispārējo pensionēšanās vecumu, kurš ir piemērojams visiem darba ņēmējiem Polijā, un, to darot, optimizēt personāla vecuma struktūru minētajā tiesā. Proti, jaunā likuma par Augstāko tiesu anotācija, jauna mehānisma ieviešana, kurš Polijas Republikas prezidentam ļauj diskrecionāri izlemt, vai pagarināt šādi saīsināto tiesnešu amata pienākumu pildīšanas termiņu, kā arī tas, ka attiecīgais pasākums ir skāris gandrīz trešdaļu no amata pienākumus pildošiem tiesnešiem šajā tiesā, tostarp tās pirmo priekšsēdētāju, kuram tādējādi tiek saīsināts Konstitūcijā paredzētais sešu gadu pilnvaru termiņš, var radīt nopietnas šaubas par šīs reformas patiesajiem mērķiem. Turklāt šis pasākums nav nedz piemērots, lai sasniegtu Polijas norādītos mērķus, nedz arī samērīgs. Līdz ar to **Tiesa konstatē, ka tāda pasākuma piemērošana, ko veido to Augstākās tiesas tiesnešu pensiju vecuma samazināšana, kuri pilda amata pienākumus minētajā tiesā, nav pamatota ar leģitīmu mērķi un apdraud tiesnešu neatceļamības principu, kurš ir to neatkarības neatņemama sastāvdaļa.**

Tiesa turklāt uzsver, ka tiesu neatkarības un objektivitātes garantiju ievērošanai ir nepieciešams, lai attiecīgā tiesa pildītu savas funkcijas pilnīgi autonomi, būdama aizsargāta pret ārēju iejaukšanos vai spiedienu, kuri var apdraudēt tās locekļu tiesas spriešanas neatkarību un ietekmēt viņu lēmumus, ievērojot objektivitāti un neieinteresētību strīda atrisināšanā. Tā šajā saistībā norāda, ka nosacījumi un kārtība, kam jaunajā Likumā par Augstāko tiesu ir pakļauta Augstākās tiesas tiesnešu iespējama amata pienākumu pildīšanas termiņa pagarināšana pēc parastā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, šādām prasībām neatbilst. Proti, šādu pagarinājumu tagad piešķir ar Republikas prezidenta lēmumu, kuram ir diskrecionārs raksturs, jo tā pieņemšana pati

³ Šajā tiesību normā tostarp ir paredzēts, ka Savienība ir dibināta, pamatojoties uz vērtībām, kas respektē cilvēka cieņu, brīvību, demokrātiju, vienlīdzību, tiesiskumu un cilvēktiesības, tostarp minoritāšu tiesības.

par sevi nav atkarīga ne no kādiem objektīviem un pārbaudāmiem kritērijiem, un kurš nav jāpamato. Turklāt šis lēmums nevar tikt pārsūdzēts tiesā. Valsts tiesu padome, kad tā tiek aicināta sniegt atzinumu Republikas prezidentam, pirms tas pieņem savu lēmumu, parasti, tā kā nav noteikuma, kas tai liktu to pamatot, ir vien sniegusi vai nu labvēlīgu, vai nelabvēlīgu atzinumu, kuram vai nu netika norādīts pamatojums, vai tas bijis tikai formāls. Līdz ar to šāds atzinums nevar palīdzēt sniegt objektīvu informāciju Republikas prezidentam, lai viņš īstenotu tam piešķirtās diskrecionārās pilnvaras atļaut divas reizes (ikreiz uz trim gadiem) personām vecumā no 65 līdz 71 gadiem turpināt pildīt Augstākās tiesas tiesnešu amata pienākumus. Tiesa secina, ka šīs pilnvaras var radīt pamatotas šaubas, tostarp attiecīgajām personām, par attiecīgo tiesnešu spēju pretoties ārējai ietekmei un neitralitāti attiecībā uz tiesā izsveramajām interesēm.

ATGĀDINĀJUMS: Prasību sakarā ar valsts pienākumu neizpildi var celt Komisija vai cita dalībvalsts pret valsti, kas nav izpildījusi pienākumus, kuri izriet no Savienības tiesībām. Ja Tiesa konstatē valsts pienākumu neizpildi, attiecīgajai dalībvalstij ir jāizpilda spriedums, cik vien ātri iespējams. Ja Komisija uzskata, ka dalībvalsts nav izpildījusi spriedumu, tā var celt jaunu prasību, lūdzot noteikt naudas sodus. Tomēr, ja Komisijai netiek paziņoti direktīvas transponēšanas pasākumi, Tiesa saskaņā ar Komisijas ieteikumu var noteikt sankcijas pirmā sprieduma stadijas laikā.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA mājas lapā pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

*Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami ["Europe by Satellite"](#) * ☎ (+32) 2 2964106*